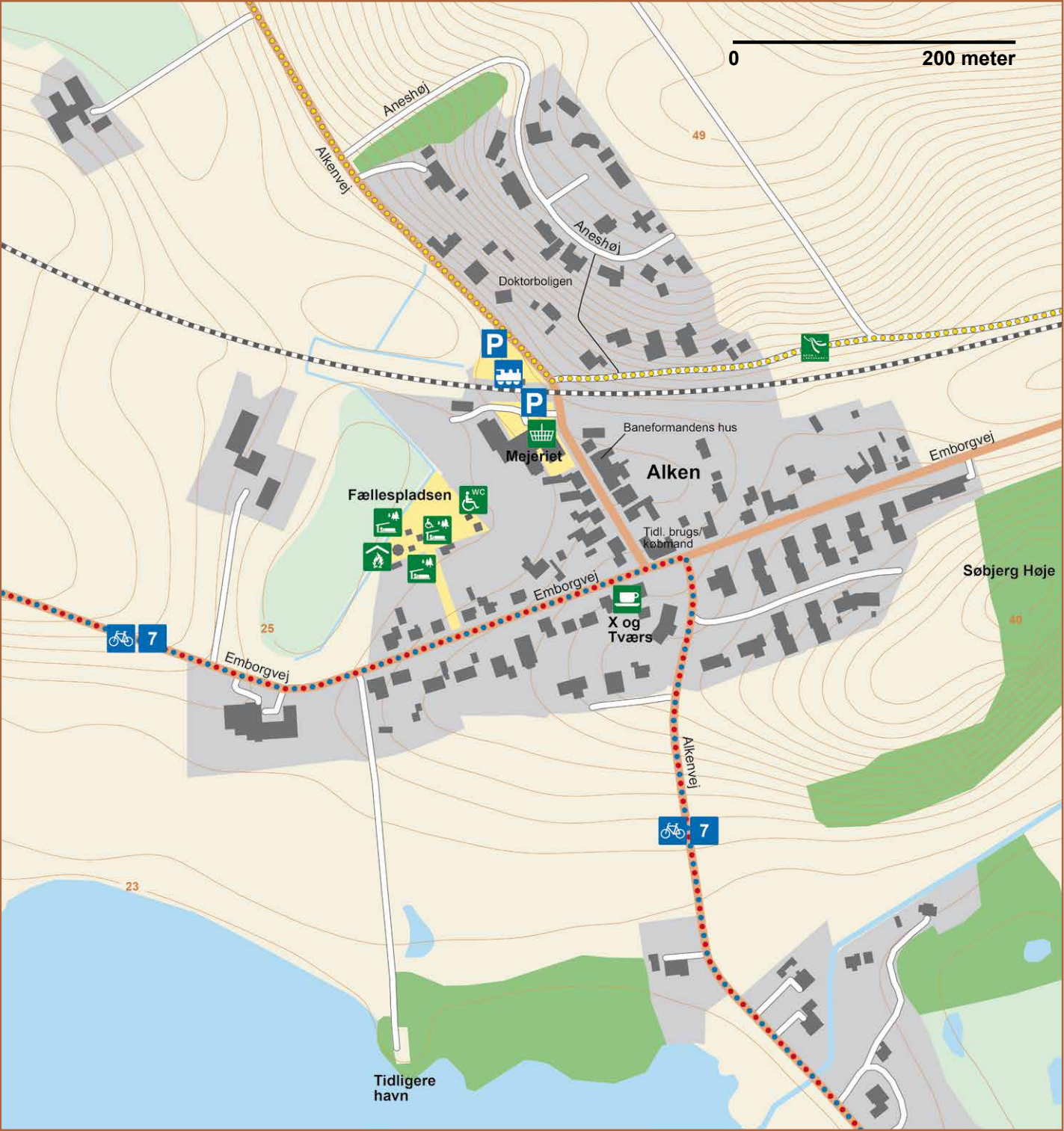

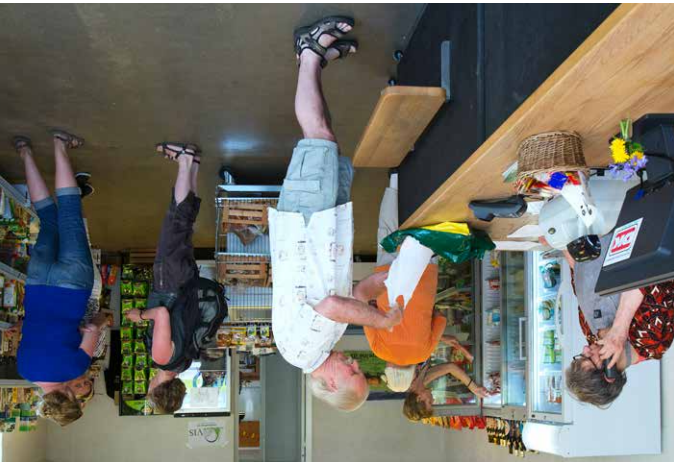
Mossø er 10 km lang og mere end 20 meter dyb på de dybeste steder. I 1977 blev Mossø fredet for at beskytte de store rekreative muligheder, geologi, dyreliv og historie.

Til fredningen knyttede man en forkøbsret til en række ejendomme ved Mossøs østlige ende. Denne forkøbsret førte til, at Naturstyrelsen erhvervede ejendommen Vædebro i 2006. Borgere fra Alken deltog aktivt i indretningen af ejendommen, som et offentligt opholdsområde ved Mossø.

	Byområde. Town area. Stadtgebiet.
	Bebyggelse. Houses. Wohngebiet.
	Sø. Lake. See.
	Vandløb. Stream. Bach.
	Skov. Forest. Wald.
	Hede. Heath. Heide.
	Eng/vandområde. Meadow/wetland. Wiese/Feuchtgebiet.
	Jernbane. Railway. Bahnlinie.
	Motorvej. Motorway. Autobahn.
	Landevej. Road. Landstraße.
	Skovvej/markvej. Gravel road. Waldweg/Feldweg.
	Sti. Path. Pfad.
	Højdekurver, 1 meter. Contourline, 1m. Höhenlinien 1 m.
	Vandreruten Aarhus-Silkeborg. Hiking trail Aarhus-Silkeborg. Wanderweg Aarhus-Silkeborg.
	Sporet mellem Alken, Bjedstrup og Svejstrup. Walking trail. Wanderweg.
	Cykelrute. Cycling route. Fahrradrute.
	Parkering. Parking. Parkplatz.
	Station. Railway station. Bahnstation.
	Andre seværdigheder. Other sight/attractions. Andere Sehenswürdigkeiten.
	Cafe. Café. Cafe.
	Badested. Bathing place. Badeplatz.
	Shelter. Trail shelter. Shelter.
	Handicap-shelter. Handicap trail shelter. Zugängliche Shelter.
	Toilet. Toilet. Toilette.
	Madpakkehus. Picnic area. Unterstand.
	Rasteplads. Lay-by. Rastplatz.
	Naturudstilling. Nature exhibition. Naturausstellung.
	Udsigtspunkt. Viewpoint. Aussichtspunkt.
	Butik. Merchant. Lebensmittelgeschäft.

Find mange flere oplysninger og historier om Alken, Svejstrup, Bjedstrup og Illerup på www.alken.dk

Alken Købmand i mejleriet

© Henrik Berg

om at optøre på arealet fra Træskanen og op i Boes Skov. Planerne blev opgivet i 1918, og Doktorboligen blev det eneste synlige resultat. En tid lå der endnu en købmand i Alken, og der opstod også tricotageforretning, slagter, murer, tømrer, skrædder m.v. blandt byens erhverv. Boligkvarterer er i nyere tid kommet til på Søbjergvej og Anes Høj, og flere nye bebyggelser er på vej ...

Ved Skanderborgvej står en mindesten over Anders Nielsen fra Svejstrup Østergård (1859–1928). Anders Nielsen, der var foregangsmand i andelsbevægelsen, stiftede bl.a. Andels-banken. Han uddannede sig som agronom og var en tid lærer på Ry Højskole. I 1885 blev han formand for Skanderborg Landboforening.

Landsbyen Alken

Fæstevæsenet og bønder i Alken

Øm Kloster ejede fra klostrets grundlæggelse i 1172 bl.a. landsbyen Alken. Bynavnet Alken optræder første gang på skrift i 1490, da Alken og Illerup udlægges som en retskreds med benævnelsen Dover Birk under Øm Kloster.

Reformationen i Danmark blev indledt med kongevalget i Sankt Søren Kirke i Gl. Rye i 1534. Da reformationen blev gennemført i 1536 inddrog Chr. 3. næsten en tredjedel af Danmarks samlede landbrugsareal fra den katolske kirke og klostrene.

En fortegnelse over kongens ejendomme fra 1554 fortæller, at i Alken lå en enkelt meget stor gård, Alckengaartt, med to fæstebønder. Bønderne betalte afgifter til kongen i form af korn, smør og svin fra gårdens produktion.

Chr. 3. udlagde Søhøjlandet som jagtdistriktet Den Skanderborgske Vildtbane. Fæstebønderne i bl.a. Alken måtte også betale jælgæsteri, som var en pligt til at give kongens og hans følges heste foder og opstaldning, når der var jagter.

Sidst i 1600-tallet blev Søhøjlandet udlagt som Det Skanderborgske Rytterdistrikt. Fæstebøndernes afgifter gik nu til vedligeholdelsen af den danske rytterhær, de havde ryttere boende på gårdene, eller fæstebonden selv blev soldat i rytterhæren. Trompetér Jokum Frederik Dencher nævnes i 1693 som en af de fire fæstebønder i Alken.

Matrikelkort over landsbyen Alken fra 1817. Byen bestod dengang af to tvillingegårde – adskilt af Lindalsbækken – samt nogle huse.

Selveje og udskiftning

Ved auktionen over det Skanderborgske Rytterdistrikt i 1767 blev de fire gårde i Alken købt af fæstebønderne, som dermed blev selvejere. Selvejerne ophævede det gammeldags landsbyfællesskab i 1784, da landinspektør Bruhn fordelte jorden mellem gårdene til individuel drift. Hver gård fik store sammenhængende lodder, og lå nu på egen jord. De 4 gårde hed: Gammelgård, Alkengård, Alken Vestergård og Alken Østergård.

I 1912 blev Alken Østergård og Gammelgård sammenlagt, og i 1917-18 blev Gammelgårds bygninger revet ned. Alken bestod fra da af 3 gårde. Fra 1984 har Alken Østergård, Alkengård og jorden fra Kristinelund i Bjedstrup været i driftsfællesskab, og fra 2015 drives gårdene sammen med bl.a. Svejstrup Østergård.

Skanderborg Slot, gouache Skanderborg Museum.

Stationen. Det lille banesymbol ses stadig i gavlén. Andelsmejeriet Alken blev oprettet i 1893 overfor stationen, og byen udviklede sig i de følgende år langs Alkenvej mod krydset ved Emborgvej, hvor Brugsen kom til i begyndelsen af 1900-tallet. Brugsen blev senere solgt til Komkompaniet fra Aarhus, som drev landhandel med dagligvarer og foderstoffer. Siden har skiftende købmænd drevet butikken med det karakteristiske telefonnummer "1" i gavlén. Doktorboligen blev opført i 1915. Huset var første del af et stort rekreativt projekt, som Forsikringssekskabet Tryg havde planer

et lille haveanlæg ved Mossø. Alken blev Alken Station opført, og en sidebane blev ført ned til Stationer blev placeret langs banerne, og der opstod nye bydannelser – bl.a. baseret på andelstanken. Vest for landsbyen Alken blev Alken Station opført, og en sidebane blev ført ned til Skanderborg til Silkeborg i 1871 og videre til Herning i 1877. da det Jydsk-Fyenske Jernbaneselskab åbnede sidebanen fra Skanderborg og Aarhus. Søhøjlandet fik del i mulighederne, geisen af den østjyske længdebane i 1868 med stationer i bl.a. Udviklingen af erhverv og turisme i Jylland tog fart med anlæg-

Stationsbyen Alken

- Alken Borge og Aktivitetsforening (sammenlagt af Alken Borgeforening og Aktivitetsforeningen Alken Station)
- Foreningen Alken Mejeri
- Foreningen Liv i Landsbyen
- Købmandsgruppen
- Alkenkoret
- Saftklubben

Byens foreninger og aktive grupper tæller bl.a.:

Welcome to Alken – an active local community

The village of Alken is beautifully situated in the hilly landscape north of Lake Mossø. Here you meet creative residents supporting a tradition for communities. The village bought the dairy in 1994, and the location has since been the setting for different communities in Alken – celebrations, concerts, public talks, etc. And when the local grocery shop had to close, the new grocer's in Alken opened in the old dairy as a shop managed by volunteers.

Since its foundation on 1172, the Øm Abbey owned among other things the village of Alken. After the Reformation in 1536, the abbey estate was passed to the king who laid out the area as royal hunting ground and later as the Skanderborg Cavalry District. In 1767, the farms in Alken were bought by the local serfs who introduced the individual farm-household system.

The development gathered speed when the railway lines were established in the latter part of the 19th century. The co-operative dairy of Alken was built in 1893 opposite the railway station, and the village grew in the following years along the roads connected to the railway station

Herzlich willkommen in Alken – eine aktive Gemeinschaft

Alken liegt hübsch in der hügeligen Landschaft nördlich des Mossø. Hier wohnen kreative Menschen mit Tradition für Gemeinschaft. Das Dorf hat 1994 die Molkerei gekauft, die seither den Rahmen für die gemeinschaftlichen Veranstaltungen in Alken bildet: Feste, Konzerte, Vorträge usw. Als der ursprüngliche Gemischtwarenladen schließen musste, wurde das neue Geschäft in Alken durch eine Initiative von Freiwilligen wieder eröffnet und betrieben.

Das Dorf Alken war seit der Gründung des Øm Klosters, im Jahre 1172, in dessen Besitz. Nach der Reformation im Jahre 1536 ging das Klostergut an den König über, der die Fläche zum königlichen Jagdrevier und später zum Skanderborgske Rytterdistrikt machte. 1767 wurden die Höfe in Alken von Pachtbauern gekauft, die den individuellen Betrieb der Höfe einführten.

Die Entwicklung wurde durch die Einführung des Schienenverkehrs Ende des 19. Jahrhunderts beschleunigt. Die Molkereigenossenschaft wurde 1893 gegenüber der Bahnhofstation gegründet und das Dorf hat sich im Laufe der nachfolgenden Jahre entlang der Fahrwege entwickelt.

Denne folder er udgivet af Foreningen Liv i Landsbyen. Den er støttet med bidrag fra Friluftsrådet, Skanderborg Kommunes Skønpulje og Grøn Partnerskabspulje samt af Købmanden i Alken.

Friluftsrådet

Støttet med udlodningsmidler til friluftsliv

Find mange flere oplysninger og historier om Alken, Svejstrup, Bjedstrup og Illerup på www.alken.dk

Købmandens telefonnummer

Baneformandens bolig

Borgerne i Alken tog også sagen i egen hånd, da købmandsfamilien gennem mere end 25 år måtte lukke butikken i 2010. Allerede i 2013 kunne Alken Købmand åbne som en frivilligt drevet butik i nye lokaler i mejleriet. I butikkens åbningstid kan man hente varer, der står på hylderne eller er bestilt online via Osuma. Du kan også nyde en forfriskning i butikens café eller ved de opstillede borde og bænke uden for butikken. Det er også muligt at lægge turen forbi Fællespladsen, som Borger og Aktivitetsforeningen har indrettet med sheltre, grill-hytte og handicaptollet.

foredrag etc. i Alken – fester, koncerter, korsang, dans, udstillinger, møder, grunden. Siden har mejleriet dannet ramme om fællesskaber tede byen Foreningen Alken Mejeri, som købte bygningen og og omegnens beboere. Da mejleriet i 1994 blev sat til salg, stift af borgere for at indrette et forsamlings- og værested for byen Alken Mejeri blev i begyndelsen af 1990'erne lejet af en kreds lokale Bjedstrup Skole og trinbræt i Alken.

fællesskaber. Bl.a. har byens aktive arbejdet for at bevare den ere, som har tradition for at skabe rammer og rum gennem Mossø. Her er det skønt at bo, og du vil møde kreative bedo-

Alken – et aktivt lokalsamfund

Alken Stationsby

Forsidebillede © Per Bille, www.ry-foto.dk